

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA

LETO XXVI — ŠTEVILKA 8 — AVGUST 1985

Rezultati poslovanja v prvem polletju letos

Pred koncem julija v strokovnih in samoupravnih organih obravnavamo dokončne rezultate, ki smo jih dosegli s poslovanjem v prvi polovici leta. V obsežnejšem poslovnem poročilu so analitično obdelana posamezna področja poslovanja, na tem mestu pa le povzamam osnovne rezultate v posameznih tozdih.

Proizvodnja embalaže je bila (merjena v stalnih cenah) pod načrtovano višino in tudi 9,5 % nižja od lanske v istih mesecih. Kljub temu je dosežen celotni prihodek presegel lanskega za 56,3 % s čemer je tozd v celoti pokrival povečanje stroškov in dosegel dohodek 447.865.000 din. Po pokritju vseh obveznosti iz

dohodka, je temeljni organizaciji ostalo 299.194.000 din čistega dohodka, ki ga je večji del (81 %) razporedila za osebne dohodke, ki so v skupnem znesku večji od lanskih za 88 %. Drugi del čistega dohodka je razporejen v rezervni sklad in sklad skupne porabe, medtem ko z doseženim rezultatom ni bilo mogoče oblikovati sredstev za poslovni sklad.

Proizvodnja svetlobne opreme je bila po svojem fizičnem obsegu kar 22 % nad lansko v enakem obdobju in je preseгла tudi letošnji načrt. Večji del proizvodnje je bil namenjen v izvoz, kjer beležimo pomemben (nadaljevanje na strani 2)

Skupščine TSS Embalaže

Na Brdu pri Kranju je bila 27. in 28. junija organizirana 6. skupščina vseh udeležencev Temeljnega samoupravnega sporazuma o trajni skupini izdelavi ter združevanju dela in sredstev v izdelavi in uporabi kovinske embalaže.

Glavni poudarek dela skupščine je bil na poročilu o uspehih skupnega poslovanja v letih 1983 in 1984, izvajanju poslovne politike v letošnjem letu, skupnem planu dela in pod točko razno informacija o tehničnih novitetah v TOZD Tovarna embalaže in o novi liniji za pakiranje v stekleno in kovinsko embalažo.

Izčrpano poročilo o uspehu skupnega poslovanja v letih 1983 in 1984 s poudarkom na značilnih elementih, je podal predsednik IO TSS Miha Šuštaršič. Delegati so prejeli poročilo enoglasno brez pripomb. Po poročilu komercialnega direktorja Saturnusa Bernarda Potočnika o izvajanju nove poslovne politike se je med delegati skupščine razvnela kritična razprava. Med drugim so bile izrečene pripombe na sistem poslovanja, posebno na plačevanje materiala pred dobavo naročene kovinske embalaže.

Delegati so se strinjali, da so uporabniki embalaže v letošnjem letu v veliko boljšem položaju kot so bili na primer lani. Pločevino nabavlja v

celoti Saturnus, njihova obratna sredstva niso več angažirana za nabavo večjih količin pločevine, temveč samo za količino, ki bo predelana v kovinsko embalažo na podlagi naročila v tekočem mesecu. Vsekakor predstavlja ta element za njihov finančni položaj veliko prednost.

Vendar pa so, upoštevajoč vse elemente gospodarske krize in tudi tržno situacijo v letošnjem letu, predlagali, naj se Saturnus še bolj prilagodi tržišču. Zagotovil naj bi boljše plačilne pogoje, na primer plačilo izdelave in materiala po dobavi kovinske embalaže, daljše neto plačilne roke, nižje obresti itd.

Svoj predlog so delegati opravičili z padcem prodaje svojih izdelkov, velikimi zalogami in ne nazadnje tudi z izsiljevanjem trgovinske mreže, ki vsiljuje svoje plačilne pogoje.

Stališče naše delovne organizacije je bilo, da zaradi težke likvidnostne situacije v tem trenutku takega predloga seveda ne more sprejeti.

V razpravi je predstavnik Zorke iz Šabca Popović prisotne seznanil z problematiko proizvodnje oziroma prodaje bele pločevine. Težka gospodarska situacija tudi njim ni prizanesla. Tako so namesto planirane prodaje bele pločevine v količini

TERMINAL V AO

1167466

Za večjo prilagodljivost in boljše poslovanje

Pred kratkim so v Avtoopremi priključili na računalnik dva terminala, v pripravi dela in v razvojni službi, potrebovali pa bodo še enega v skladišču. Njihova uporaba naj bi omogočila hitre informacije o oskrbljenosti in potrebah po materialu in učinkovitejše programiranje proizvodnje na podlagi podatkov o tržnih potrebah, razpoložljivih zmogljivostih in materialu. Poleg večje natančnosti (ker se bodo podatki zbirali v enem centru) bo pomenil tak način dela v primerjavi z ročnim prečesavanjem podatkov velik prihranek časa, saj imajo v proizvodnji opravka z več tisoč izdelki in polizdelki.

Doslej sta zanje izdelana dva programa - program za vzdrževanje podatkov o planih in izpis podatkov o sestavnih delih posameznih izdelkov - ki bosta služila za planiranje potreb po materialu. V prihodnosti bodo računalnik uporabljali tudi za razpisovanje delovnih nalogov in ostale proizvodne dokumentacije, še kasneje pa želijo, z njegovo pomočjo planirati zasedenost strojev,

omogočiti proizvodnjo v večjih serijah in tako bolje izkoristiti proizvodne zmogljivosti. To bodo skušali doseči kljub hitremu spreminjanju potreb, ki jih posreduje komerciala, in kljub premajhnim skladiščnim prostorom, ki tako prizadevanja znatno otežkočajo.

Take so želje - sama priključitev terminalov pa še ne pomeni, da lahko v Avtoopremi že začno z njihovo uporabo. Podatki o sestavnih delih izdelkov in delovnih normativih so neurejeni in med njimi je mnogo takih, ki za današnjo proizvodnjo ne veljajo več. To bodo morali urediti v samem tozdu; imajo pa tudi »zunanj« težave, na primer s prezasedenostjo obstoječega računalnika, zaradi česar so obdelave večkrat otežkočene ali celo onemogočene. Precej dela bo tudi še z izdelavo programov in njihovim medsebojnim povezovanjem, preden bo s pomočjo računalnika res mogoče dobivati več potrebnih informacij.

V.C.

60.000 ton v prvih petih mesecih letošnjega leta prodali samo 13.000 ton. Podatek sam po sebi nazorno ilustrira, v kakšnih težavah je celotna kovinsko predelovalna industrija pri nas. Opozoril je tudi na velike dinarske in devizne dolgove kupcev bele pločevine do Zorke, ki izhaja še iz lanskoletnih dobav. Da bi opozorili na težo problematike v proizvodnji in prodaji bele pločevine, so

delegati skupščine izglasovali sklep, da se na Gospodarsko zbornico Jugoslavije pošlje teleks z ustrežno vsebino.

Na koncu sestanka so delegati skupščine poudarili pomembnost skupščine in izrazili željo, da se sestane vsaj enkrat letno in kritično obravnava vse probleme skupnega poslovanja tako kot tokrat.

Miha Šuštaršič

Rezultati poslovanja v prvem polletju letos

(nadaljevanje s 1. strani)

bne rezultate tako pri izvozu na konvertibilno kot na klirinško področje. (podrobneje so izvozni rezultati prikazani v prejšnji številki Glasu Saturnusa) Celotni prihodek, ki izhaja iz prodaje na domačem in tujem trgu, znaša 1.751.924.000 din in je 72,7 % nad lanskim ter je s tem skoraj dosegel planirano višino. Stroški poslovanja so v tem obdobju narasli nekoliko manj, kar se ugodno odraža na doseženem dohodku. Ta je v primerjavi z lanskim polletnim dohodkom podvojen in znaša 681.756.000 din.

Čisti dohodek (518.107.000 din) je razporejen za osebne dohodke (230.324.000 din), za rezervni sklad in sklad skupne porabe. Rezultat je omogočil tudi oblikovanje poslov-

REALIZACIJA V OBDOBJU JANUAR-JUNI 1985 IN PRIMERJAVA S PRETEKLIM LETOM												
v 000 din												
	EMBALAŽA		AVTOOPREMA		ORODJARNA		DSSS		DO SATURNUS			
	realizacija	indeks	realizacija	indeks	realizacija	indeks	realizacija	indeks	realizacija	indeks	indeks	
	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	real 85/84	
CELOTNI PRIHODEK	2.633.117	156,3	1.751.924	172,7	315.344	201,9	278.141	215,4	4.978.526	166,8	85,1	
DOHODEK	447.865	155,7	681.756	199,6	208.545	220,8	136.719	211,2	1.474.885	187,1	93,4	
OSEBNI DOHODKI	243.165	188,1	230.324	214,6	120.401	209,8	94.758	191,9	688.648	200,6	107,8	
POSLOVNI SKLAD	-	-	223.337	172,1	-	-	-	-	223.337	127,8	55,8	
Proizvodnja (stat. c.) štev. zap.	(v din)	116.351	88,1	174.218	112,2	-	-	-	143.593	100,7	93,0	
Dohodek štev. zap.	(v din)	589.296	151,4	1.008.515	183,3	731.737	195,2	604.951	210,3	757.517	176,5	92,1
Celotni prihodek porabljena sredstva	(v %)	120,50	99,9	163,71	108,6	295,27	116,7	147,57	73,6	142,10	104,6	103,7
Bruto osebni dohodki štev. zap.	(v din)	319.945	182,9	340.716	197,2	422.460	185,5	419.283	191,1	353.679	189,2	106,2

nega sklada v višini 223.337.000 din, kar je 72 % več, kot je bilo izdvojeno v poslovni sklad v šestih lanskim mesecih.

TOZD Orodjarna in vzdrževanje je dosegla celotni prihodek v višini 315.344.000 din. Ta rezultat je za 15 % nižji od načrtovanega, kar je v veliki meri posledica velikega obse-

ga nedokončane proizvodnje. S tretjino tega prihodka je tozdr pokrila svoja porabljena sredstva v proizvodnem procesu, dve tretjini pa predstavlja dosežen dohodek (208.545.000 din), ki je bistveno večji od lanskega a nižji od planiranega. Čisti dohodek, v višini 143.646.000 din, je temeljna organizacija večji del porabila za oseb-

ne dohodke (120.401.000 din), ki so nekoliko presegle planirane, le manjši del je izdvojen v rezervni sklad in sklad skupne porabe. Rezultat ni omogočil oblikovanja poslovnega sklada niti obračun amortizacije za osnovna sredstva po stopnjah, ki so večje od predpisanih minimalnih.

Bojan Falez

OBRAT ZALOG

Izboljšati, ne le kritizirati

Tako bi lahko na kratko povzeli besede vodje obrata Ivana Rupa, ki pravi, da jih v Zalogu boli kritizerski odnos do težav njihove proizvodnje, medtem ko dolgoročnejših rešitev težav ni od nikoder. Težave pa so velike, pestijo jih že nekaj let; do lanskega leta je bilo v ospredju pomanjkanje pločevine, letos pa je večji problem premajhno povpraševanje. Izpadi proizvodnje v Zalogu občuti celoten tozdr Embalaža, saj nosi obrat po planu približno polovico fizične proizvodnje, zaradi večje avtomatizacije pa naj bi bila, če bi vse teklo, kot je treba, tudi produktivnost tu večja.

Navadno je o Zalogu najlepše pisati poleti, ko večje povpraševanje prinese več dela in več optimizma. Letos pa tudi sezonski meseci v celoti ne izpolnjujejo pričakovanj. Zaloški obrat je neke vrste barometer razmer v kmetijstvu in živilski industriji. Kriza mesne industrije se v proizvodnji pločevink pozna že dalj časa, zaradi slabe letine zelenjave pa tudi na višku sezone ne bodo mogli pokriti zaostanka iz prvih mesecev. Lani so naredili v prvi polovici leta za 38 milijonov statističnih din pločevink, letos v istem obdobju pa skoraj za 10 milijonov din manj. Po besedah vodja obrata so čas izkoristili za temeljita popravila strojev in linij, kar menda zaradi zastarelosti, pomanjkanja rezervnih delov in težav z uvozom ni malenkost; hkrati pa so delali več polizdelkov, da bi lahko v sezoni hitreje izpolnili naročila. Julija so na podlagi od komerciale posredova-

nih potreb pričakovali znaten skok proizvodnje, v ta namen so zaposlili tudi 70 dijakov; čez tri tedne pa so jih morali 50 odsloviti, ker naročil le ni bilo dovolj, še bolj pa so jih zavrla težava z železnico. Dnevno jim namreč pošiljajo manj kot polovico potrebnih vagonov, na zalogo pa v obratu ne morejo delati, ker nimajo skladišč.

IZ KOLEKTIVOV

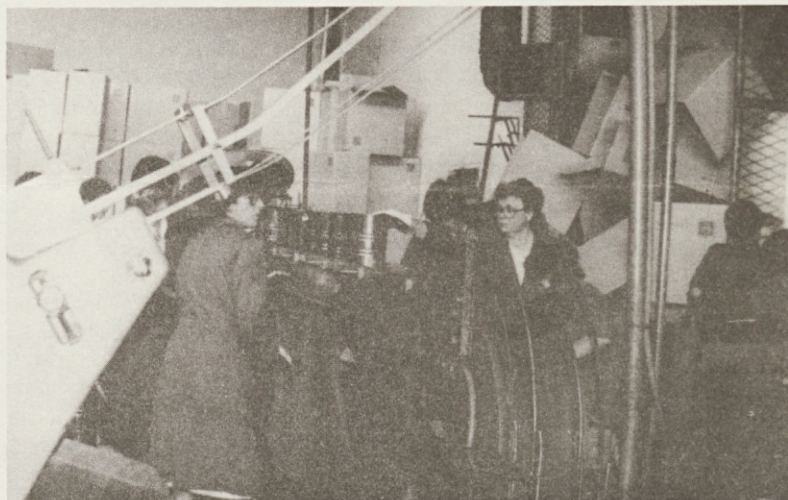
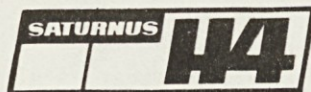
Bogata žetev deviz

V Zastavini tovarni gospodarskih vozil načrtujejo letos proizvodnjo 9.200 kamionov od katerih jih bodo 6.100 prodali inozemskim kupcem. Največje število vozil za izvoz bodo prodali preko kooperacije z Fiat-Ivecom, od tega bo 3.200 kompletnih vozil, 2.200 pa nesestavljenih, medtem ko bodo na klasičen način prodali 700 vozil.

S kooperacijskim izvozom bi morali letos v tovarni gospodarskih vozil zaslužiti 46 milijonov lir.

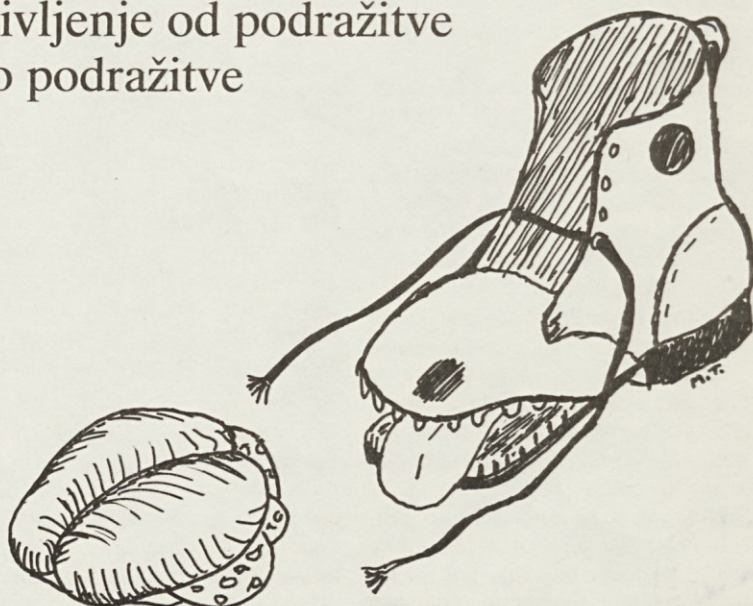
Zaposleni v tovarni verjamejo, da bodo plane izvršili, zato delajo tudi ob sobotah in nedeljah.

Glasilo CZ

Najbolj je trenutno zasedena linija za proizvodnjo petkilogramskih pločevink.

ANKETA: Življenje od podražitve do podražitve

Vtisi z obiska v tovarni žarometov BOSCH

Tovarna BOSCH iz ZRN ima obsežen proizvodni program s področja bele tehnike, električnih in pnevmatskih elementov, malih strojev in elektro delov za avtomobile. V ta sklop spadajo tudi tri tovarne za izdelavo avtomobilskih žarometov in dodatne opreme. Skupna proizvodnja teh tovarn je cca. 6.000.000 žarometov letno. To pomeni, da proizvedejo skoraj 4 krat toliko žarometov kot mi. Od teh jih je dve tretjini s kovinsko parabolo in ena tretjina s plastičnim paraboloidom.

Zaenkrat izdelujejo za evropske kupce še samo žaromete s kovinskimi paraboloidi. Izvedbe in tehnologije za izdelavo teh žarometov so prirejene za čim smotnejše doseganje kupčevih zahtev. Vsa proizvodnja teče linijsko z največ dvehurnimi medfaznimi zalogami. Posamezne operacije so avtomatizirane, človek opravlja v glavnem le nadzorno funkcijo. Ritem dela krmili računalnik. Ta skrbi tudi za sinhronizacijo dela in za pravočasno dostavo polizdelkov. Norm v proizvodnji ni, vsi skrbijo le za pravilno odvijanje vnaprej nastavljenega ritma in takta dela. Ves notranji transport opravljajo robotizirani tako vodeni vozički, ki samodejno razvažajo ves potreben proizvodni material, polizdelke in izdelke po celotni tovarni. Transportnih delavcev v proizvodnji ne pozna.

Tako avtomatizacijo so dosegli le z vzdrževanjem strogega reda v celotni tovarni. Nalagalna in odlagalna mesta so točno določena. Postavljanje zabojev mora biti na cm natančno, vse transportne poti pa točno določene in vedno proste. V sredini poti je v tla zalit električni vodnik za elektronsko vodenje vozičkov. Ves transport opravljajo v standardnih železniških mrežastih zabojih, ki so za transport občutljivih delov obloženi v poliestersko folijo. V celotni tovarni ni na tleh nobenega izgubljenega ali poškodovanega dela. Čistoča in urejenost tovarne je na prvi pogled večja kot pri nas v reprezentančnih prostorih.

Oblikovanje paraboloidov je izvedeno s HYDRO-MEC postopkom v eni fazi, dodelavne operacije pa na transfer liniji. Na koncu je mehanska kontrola oblike paraboloida, izvedena na primerjalni način, na 0,01 mm natančno. Površinska obdelava se sestoji iz čiščenja in tri do štiriplastnega lakiranja. Osnova vsakemu lakiranju je ZN PRIMER. Prve tri plasti so nanese potopno, četrta pa centrifugalno. Centrifugalno lakirajo vse parabole, ki jih predhodno ne brusijo. Nanos dvokomponentne barve daje površini potrebno optično gladkost.

Naparevajo na velikih strojih Leybold po svoji tehnologiji za zaščito Al plasti.

Montaža se začne s pripravo elementov - izžiganje vseh pocinkanih delov, predgrevanje gum, čiščenje stekel. Prva faza je lepljenje, ki je povsem avtomatizirana. Ženska pripravi le vse potrebne elemente na nosilni plato. Tudi celotna montaža se odvija na platojih, katere prenašajo z delovnega mesta do delovnega mesta tračni transporterji. Ženske žarometov sploh ne prekladajo, pač pa opravijo svoje operacije na žarometih, ki stojijo na platoju. Takt dela je podoben našemu, le da se odvija brez zastojev. V montaži izdelujejo montažno varianto, v pakirnici naredijo z dodelavo in različnimi pakiranjmi zahtevano prodajno varianto.

Plastične žaromete izdelujejo za ameriške kupce v H5 in H6 varianti. Tu uporabljajo parabole iz termoplasta (polikarbonit) in za zahtevnejše iz duroplasta (DMC). Izdelava in obdelava parabol je zelo zahtevna, saj mora tehnološki postopek garantirati zahtevano kvaliteto.

Parabole iz DMC mase oblikujejo in pečejo na strojih BUCHER, površino nato perkajo, perejo in 2 krat potopno lakirajo, narijajo z Al + MgO₂ in vse skupaj zaščitijo z zaščitnim lakom.

Površino parabol iz termoplasta pred naparevanjem in lepljenjem elektronsko in kemično aktivirajo, naparjeno plast pa zaščitijo.

Montaža je izvedena podobno kot pri kovinskih žarometih, le da je bolj avtomatizirana in že delo robotizirana.

Razvoj in osvajanje novih izdelkov so v zadnjem času, z uvedbo CAD-CAM sistema, skrajšali za polovico. Uvajanje računalniškega konstruiranja in računalniške izdelave orodja je trajalo sedem let. Celotno konstruiranje izdelka in projektiranje optičnih lastnosti je računalniško podprto. Računalnik jim omogoča razne simulacije in preizkuse obnašanja v različnih razmerah. Tako je čas do izdelave prototipa izredno kratek, rezultat pa zelo

kakovosten. Ta način jim omogoča konstruiranje kombiniranih reflektorjev (elipsa-parabola). Ta konstrukcija je na klasičen način nemogoča, ker vsebuje preveč variant, je pa po dobljenih rezultatih ena od bodočih oblik žarometov.

Konstrukcija orodja in priprava orodjarne sta združena in računalniško podprta. Napornega in zamudnega risanja praktično ni več. Vsa konstrukcija se odvija trodimenzionalno, klasične risbe izdelajo le še za potrebe kontrole in kooperantov.

Izdelava večine elementov je na CNC strojih. Programe zanje izdelajo že konstruktor obenem s konstrukcijo.

Če primerjamo z opisanim našo tovarno ugotovimo, da smo dejansko daleč zaostali. Vse, kar smo videli pri BOSCH-u, v naših programih razvoja že obstaja, naša stvar je le, kako hitro bomo te programe uresničili. Zavedati se moramo, da tudi mi proizvajamo svetlobno opremo za iste kupce in bomo morali zaradi možnosti držanja rokov osvajanja in kvalitete, vložiti precej denarja in znanja v naš razvoj in urejenost. Glavni problem naše zaostalosti pa je v neznanju in nesosveženosti.

Janez Bernat

PRED 15 LETI

Pivo v konzervah

Nekako v sredini letošnjega leta bo začela vrščačka Pivovarna kot prva v naši državi, polniti pivo v konzerve. Na koncu leta predvidevajo proizvodnjo 20.000 piva v konzervah. Prvo embalažo - konzerve - nameravajo uvoziti, za kasneje pa se že dogovarjajo z domačimi proizvajalci konzerv.

Prednosti konzerviranega piva so velike, ker embalaže ni potrebno vračati, a trajnost konzerve je polnih 6 mesecev.

»Dnevnik« Novi Sad

Odpoved samoupravnega sporazuma

Delavski svet TOZD Tovarna Embalaže je dne 5.6.1985 sprejel sklep o odpovedi Samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za izgradnjo turističnih kapacitet na obali in Krasu, ki je bil sklenjen s SOZD TIMAV, DO HOTELI in gostinstvo. Obenem je Delavski svet TOZD Embalaža sprejel sklep, da se z vzroki, zaradi katerih je bila sprejeta odpoved sporazuma seznaniti vse člane kolektiva Saturnus z objavo v tovarniškem glasilu.

Navedeni Samoupravni sporazum je bil podpisan konec leta 1981 in je obvezoval TOZD Embalaža, da združi v DO Hoteli in gostinstvo 10 mio. dinarjev. Nasprotno stranko pa je obvezoval, da iz načrtovanega deviznega priliva zagotovi TOZD Embalaži v letih 1981-1984 vsako leto 500.000 US\$. Saturnus je svojo obveznost izpolnil in je združil v DO Hoteli in gostinstvo dogovorjeni znesek, deviz pa ni prejel toliko, kot je bilo dogovorjeno. Od 2 mio. US\$ je dobil v štirih letih le 335 tisoč US\$ ali 17 % dogovorjenega zneska.

V opravičilo DO Hoteli in gostinstvo je potrebno povedati, da se je leta 1983 spremenil devizni režim, zaradi česar je družba turističnemu gospodarstvu priznala manj deviz.

Vendar je bilo izpolnjevanje obveznosti iz Samoupravnega sporazuma DO Hoteli in gostinstvo na tako nizki ravni, da je sprememba deviznega režima le eden od vzrokov.

DO Hoteli in gostinstvo je podobne sporazume sklenil tudi z drugimi OZD iz Slovenije, četudi je vedel ali bi moral vedeti, da vseh sprejetih obveznosti ne bo mogel izpolniti.

Glede na to, da ocenjujemo, da SOZD TIMAV DO Hoteli in gostinstvo oziroma njegov pravni naslednik svojih obveznosti tudi v bodoče ne bo izpolnil, smo Delavskemu svetu TOZD Embalaže predlagali, da Samoupravni sporazum odpove. Na osnovi odpovedi Samoupravnega sporazuma pa bomo zahtevali predčasno vračilo združenih sredstev.

Vodja finančne službe: Anton Klepec

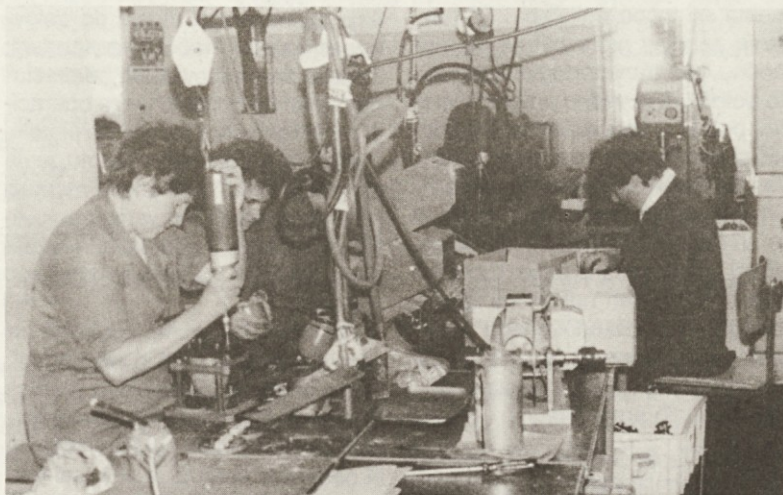
Polona Hržič, obrat Zalog: »Z možem oba delava v Saturnusu, on vozi dvigalo v Embalaži v Mostah. On zasluži mesečno 40.000 din, jaz sem ta mesec prvič dobila 39.000 din. Za hrano, elektriko, davek za hišo porabiva eno plačo, ostalo imava za druge stroške. Z nama živi še 18-letna hčerka, zdaj hodi v srednjo šolo, rada pa bi šla še naprej na višjo. Bolj skromno moramo živeti, da lahko konec meseca tudi nekaj malega ostane, za vsak slučaj. Z avtom se malo vozimo, le kadar je res nujno, pri obleki smo skromni, ven ne hodimo - še najbolj se sprostimo, ko grem po gobe. Cene pa tako rastejo, da je treba varčevati že tudi pri hrani - ne jemo več toliko mesa kot včasih. Pomagam si z vrtom, čeprav ga je malo, sama pridelam zelenjavo, fižol, kumare, krompir, to se kar pozna. Meso pa kupimo

v večjih količinah, da je ceneje, in ga damo v skrinjo. Tudi kruha nikoli ne mečemo stran, tega sem navajena že iz otroštva, ko ga nismo imeli dovolj in smo imeli zaklenjenega v omari. Če bi si pa danes morali kupovati stanovanje ali graditi, ne vem, če bi zmogli.«

Delo v improviziranih pogojih

O obratu v Loškem potoku se da napisati zelo na kratko - vse po starem. Ta »po starem«, če poslušamo vodjo obrata Karla Turka, ne pomeni samo dobrega, še bolj pa je človek o tem prepričan, če sam obiše obrat. Idlična slika, ki si jo narišeš pred očmi še v Ljubljani, ko ob imenu Loški potok največkrat slišiš pohvale na račun prizadevnosti tamkajšnjih delavk (»se vidi, da so že od doma vajene dela«), se razblini že pred staro hišo z neznatnim napisom »Saturnus TOZD Tovarna avtoopreme«. Še bolj pa potem, ko vstopiš in se začneš med kartoni in zaboji prerivati po hodniku in stopnicah proti proizvodnim sobicam, kjer delavke, spet napol skrite za skladovnico škatel, ne ličkajo koruzo, temveč, kdo bi si mislil, sestavljajo luči. Sestavijo pa jih kar dosti, za približno četrtino celotne montaže tozda Avtoopreme. Seveda si v Loškem potoku nadvse želijo novih proizvodnih prostorov in preselitve dela proizvodnje iz Ljubljane, o kateri je že bilo govora, a ni še nič odločeno; Karel Turk takoj potegne iz mape nesojeno gradivo za sejo delavskega sveta tozda, na kateri naj bi preteklo jesen odločali o nakupu zemljišča poleg tozda tovarne Riko. Ob tej zamisli je slišati argumente za in proti, »proti« govori na primer prevozni stroški, »za« pa večja produktivnost v Loškem potoku pa stanovanjski in še kakšni problemi, ki bi jih prineslo novo zaposlovanje v Ljubljani. Tov. Turk seveda pribija, da Saturnus prav tako potrebuje Loški potok kot Loški potok Saturnus. »Če bi na leto dobili vsi skupaj denarja samo za eno stanovanje, bi že spravili stavbo v red. Tako pa še za menzo nimamo prostora, delavke hodijo že deset let ob vsakem vremenu malicat v sosednjo vas v Inles.« No, tako na oko in

Julij je tudi v Loškem potoku čas množičnih dopustov, ker kliče delo na kmetijah. Delavke so se zato združile v eni izmeni, vendar so dober teden delale po 10 ur dnevno, od petih do treh - to je bil njihov prispevek, da bi v Avtoopremi tudi v tem mesecu dosegli mesečni plan, ki zagotavlja najvišjo možno kolektivno stimulacijo.

Vodja obrata huduje: »Pri nas ni tega, da bi delavke gledale v zrak ali pa jemale za vsako malenkost bolniško, potem pa se pritoževale, da je plača premajhna. Vse so pet minut do šestih že na delovnem mestu in pred drugo uro popoldne ne nehajo delati. Ni jim vseeno, kako nam gre, saj bi druge zaposlitve v domačem kraju ne mogle dobiti.«

zgolj čustveno naj bi se o taki stvari ne odločalo, kakšnih s podatki podprtih argumentov pa vsaj tisti od virov informacij bolj odmaknjeni še nismo slišali. Ob pogledu na improvizirane pogoje dela v obratu pa je očitno, da se bo za nekaj treba odločiti.

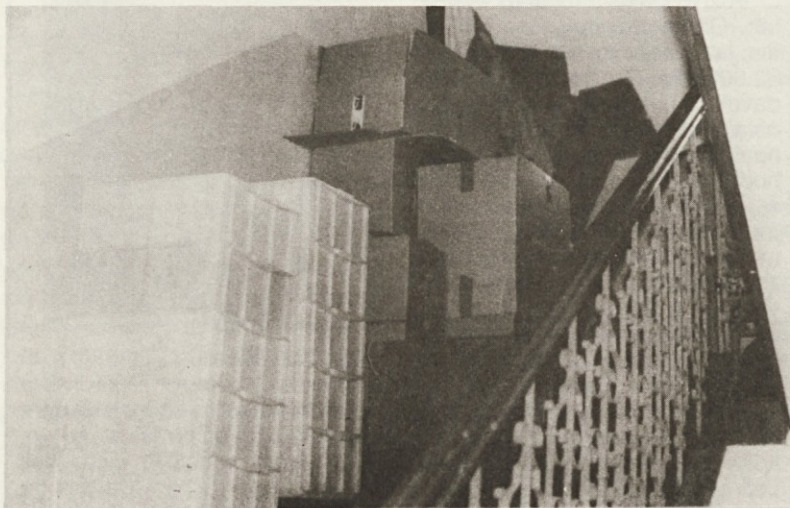
Albina Levstek: »Zaposlitev v Saturnusu mi veliko pomeni, treba je dodatno zaslužiti, samo od kmetije ne bi mogli živeti. Plača je kar dobra, vsaj odkar imamo dodatno stimulacijo. Z ostalim Saturnusom se čutimo povezani, dobivamo biltene, zapisnike, Glas Saturnusa. Imamo tudi možnost udeležiti se raznih izletov, a največkrat tega ne izkoristimo, ker ni časa. Na kmetijah je vedno dosti dela, tudi dopusta ne porabimo za morje, ampak za okopavanje krompirja, to kar napišite. Že čez 10 let delovne dobe imam, pa še nisem šla na morje, vsi pa gremo radi na Dan Saturnusa, tudi lani smo bili.«

Krajevna skupnost - industrija omogoča razvoj

Loški potok je področje šestih vasi, ki pa se skoraj zlivajo med seboj. Tu živi okrog 1800 ljudi in danes ni nihče več v skrbeh, da jih bo v prihodnosti manj. nasprotno, načrtujejo celo izgradnjo nove soseske, kar bo tu prvi primer organizirane gradnje družbenih stanovanj. Posebej to velja omeniti zato, ker so se ljudje 20 in še 15 let nazaj precej odseljevali iz teh krajev. Zemlja je bolj škopa, kraška, razdrobljena je na manjše kmetije, ki same ne dajejo dovolj za življenje, možnost za zaposlitev pa so imeli le v obratu Inlesa (zdaj je to TOZD), potomcu prve parne žage na Slovenskem, stare že preko 130 let. V zadnjih desetih letih sta se v Loškem potoku naselila obrata Saturnusa in BPT Tržič, v katerih delajo predvsem ženske, moški pa se zaposlujejo v

Inlesu in v tozdu tovarne Riko iz Ribnice, ki je zrasel pred štirimi leti. Okrog 150 ljudi pa se še vedno vozi na delo drugam, največ v Ribnico, Lož in Sodražico.

Možnost zaposlovanja odseva tudi v današnji urejenosti krajevne skupnosti. V Loški potok se danes pride po asfaltu, v zadnjih letih so posodobili tudi večino lokalnih cest. Pripravljalna dela so opravili sami, udarniško, šele kasneje sta se s finančnimi sredstvi vključili v njihova prizadevanja občina in republika. Modernizirali so električno omrežje, precej udarniških ur je vgrajenih v RTV pretvornik, v vodovod po vaseh... S samopriskom so v njihovi občini začeli prej, preden so prišli v modo drugod, zdaj teče že peti, krajani pa sami še dodatno

Založeno stopnišče - »Tega pa nikar ne slikajte, se bo Maksič jezil zaradi požarne varnosti!«

Smilja Titan, obrat Zalog, toz Embalaža: »Zaslužim 30.000 din na mesec, mož ne veliko več. Zdaj živiva pri starših v Zalogu, rada pa bi se preselila na svoje. Pred dvema letoma sva začela graditi hišo, brez kreditov. Počasi gre, ves denar sproti dajeva za gradnjo. Upam, da bo zdaj kmalu narejena do prve plošče. Na srečo nama pomagajo starši, glavni strošek nama je vrtec, za katerega plačujeva 5.000 din na mesec, za hrano pa porabiva samo 6.000 din mesečno - zaradi pomoči staršev in zato, ker imava doma tudi vrt in dva prašiča. Zgradila bova majhno hišo, spodaj bo napol kletno

stanovanje in vanj se misliva vseliti, še preden bo do konca dograjena.«

Spoznajmo program družbeno organizirane predšolske vzgoje

Naš otrok je prišel na svet, »opremljen« z zdravimi čutili in naravnim genom po spoznavanju. Družba ga bo včlenila v sklenjeno verigo vseh nas. Kako hitro in kako uspešno, je odvisno od nas staršev in vseh tistih, ki se načrtno ali manj načrtno ukvarjamo z vzgojo.

Glede na to, da družbeno organizirana predšolska vzgoja na naših tleh zajema vse več otrok, je prav, da spoznamo njeno vsebino. V naslednjih prispevkih bomo skušali vzgojni program predstaviti vsem vam, ki v materialni proizvodnji ustvarjate ekonomske temelje, na osnovi katerih je realizacija vzgojnega programa sploh mogoča.

Vzgojni program od 10. meseca do 24. meseca starosti:

Prva naloga vrta (jasli) v tem obdobju je usmerjena v prizadevanje, da se otrok dobro počuti. Poleg

temeljite nege in primerno pripravljene hrane, mu damo na voljo dovolj prostora za gibanje. Vzpodbujamo ga, da po svoji volji in brez pomoči odraslih vstaja, stoji in prichenja hoditi.

Na razpolago mu damo dovolj igrač, ki zahtevajo od otroka vse bolj sestavljena ravnanja (npr. vtičkanke, vezanke, sestavljanke), ki vzpodbujajo usklajevanje gibov oči in rok.

Z otrokom govorimo počasi, razločno, primerno glasno in ljubeznivo. Vzpodbujamo njegovo lastno oglašanje in izgovorjavo besed. Življenje mu bogatimo tudi z glasbenimi vtisi (prepevanje vzgojiteljice, poslušanje glasbene skrinjice, blok flavte, spremljanje petja vzgojiteljice z ritmičnimi instrumenti: triangel, metalofon, ksilofon itd.). S tem otroka usposabljam za pozorno poslušanje in hkrati izzivamo v njem naravni gon po rajanju. Vam staršem oz. bodočim staršem priporočam,

da s takšnimi izzivi poskusite tudi doma. V knjigi Mire Voglar »Biba, buba, baja« boste našli kup vzpodbuje za preproste ritmične igre.

Že v obdobju do dveh let damo otroku na razpolago velik kos papirja, voščene krede, pinky barve ali kar debelejši svinčnik. Prve »čačke«, ki ne pomenijo ničesar, razen življenskega ritma, postopoma prehajajo v »klobčiče«, »vodoravnice«, »navpičnice« in postanejo temeljna doživetja v otroški risbi te dobe. Ne povprašujmo otroka, kaj je narisal - risbo preprosto razumimo.

Pomembna vsebina vzgojnega dela v tem času je postopno vključevanje otroka v opravila odraslih (umivanje, brisanje obraza, rok, nosu). Otrok slej ko prej začuti potrebo, da je čist, da sodeluje in pomaga pri negi. Ob hranjenju spoznava pribor in hrano (postopno različne jedi).

Po didaktičnem načelu: od bližnjega k daljnemu, spodbujamo otro-

ka k spoznavanju okolice, v kateri se giblje. Ko ima otrok elementarna znanja o več predmetih, usmerjamo njegovo pozornost k več predmetom iste vrste, ki pa so različni, npr. po barvi, velikosti.

V govornem sporazumevanju si najprej prizadevamo, da povedana navodila razume in dojame, da jih je potrebno izpolnjevati, šele na to ga uvajamo v bolj zapletene govorne vsebine (najprej ga vzpodbujamo, da pozdravi, prosí, se zahvali, šele na to ga usposobimo, da odgovarja na vprašanja). Do štiriindvajsetega meseca naj otrok osvoji približno tristo besed.

Ob koncu tega obdobja otroka postopno navajamo na kahlico (samo, če je pri volji!), z zdravim posluhom za čas, ki ga presedi na njej (največ 3 minute). Siljenje v tej smeri naredi več škode kot koristi.

Zvezdana Rupnik, dipl. psih.

Žica okrog Saturnusa

Letos je minilo natanko štirideset let, kar se je Ljubljana, mesto heroj, osvobodila in dokončno odstranila bodečo žico, s katero jo je brutalno in nečloveško obdal okupator. Zato smo zgradili Pot spominov in tovarštva, spomenik, ki ga vsi spoštujemo in negujemo. Maja, v najlepšem pomladanskem mesecu, sklenemo živ krog okrog Ljubljane v odločenosti, da se preteklost ne sme ponoviti.

Naključje pa je hotelo, da se je prav v maju pojavila ograja z bodečo žico okrog Saturnusa. Je to ukrep proti kraji, proti nedovoljenim izhodom? Ali pa hočemo šolarjem, ki ob praznikih prinašajo cvetje v spomin na Vido Pregarc, Franca Leskoška in žrtve vojne, postati nazornejši spomenik preteklosti? S.M.

Obrat AO je hiša v desnem spodnjem kotu slike.

prispevajo denar, kadar se kaj gradi v njihovem naselju. Zdravstveni dom, nova šola, telefonsko omrežje, elektrika, vodovod, ceste, vse je večkratno narejeno z njihovim denarjem in z njihovim trudom.

Dela je sicer še veliko, v načrtu imajo najprej posodabljanje vodovoda, nato ureditev trgovin, ki ne zadoščajo potrebam. Tudi gostinstvo šepa in turizem se v teh krajih ni razvil, čeprav bi naravni pogoji to omogočali. Kar se kulturnega življenja tiče, tudi živijo bolj odmaknjeno, kulturni dom razpada, časi pa niso naklonjeni take vrste investicijam. Za gostovanja tako ni veliko možnosti, čeprav ljudje take stvari pogrešajo, pravi tajnik krajevne skupnosti Janko Debeljak, udeležba ni nikoli vprašljiva, kadar pripravijo predstavo okoliška kulturno umetniška društva. Bolj se lahko pohvalijo, kar se tiče športa. Gojijo predvsem zimske športe; mladinci so si postavili vlečnico, imajo pa tudi dve smučarski skakalnici in pred dvema

letoma je bilo pri njih organizirano celo državno prvenstvo za mlajše pionirje.

Nemogoče je bilo oditi iz Loškega potoka, ne da bi se prej odpeljali še na Tabor, vzpetino takoj nad vasjo Hrib. Od tam se namreč odpira razgled na skoraj vse vasi na področju Loškega potoka. »Jezi me že, kako novinarji pišejo o naših krajih, kot da smo nekje v divjini sredi gozdov, na samih samotnih kmetijah,« pravi Janko Debeljak. »Tole, kar tu vidite, je pa le nekaj, vse strnjena naselja, samotnih kmetij na našem področju skoraj ni.«

Pogled s Tabora sicer ne spominja na divjino, res pa so ti kraji znani po gozdovih, ki so tu največje naravno bogastvo. Vprašam, če kaj gobe nabirajo, pa pravi to. Debeljak: »O gobah pa rajši nič ne pišite, že tako preveč gobarjev hodi sem. Če že boste, pa napišite še, da so v naših gozdovih tudi medvedi.«

Vita Cajnko

Olga Kozlevčar, računovodstvo, DSSS: »Razlika v načinu življenja se močno pozna, če primerjam letošnje leto z nekaj leti nazaj. Za stanovanje damo 6.000 din, potem še za ogrevanje, elektriko - vsi ti stroški znesejo okrog 15.000 din mesečno. Varčevali smo pri nas že vedno, bili smo 6-članska družina, zdaj sta dva otroka že odrasla. Zdaj pa se je treba omejevati že tudi pri hrani; jemo manj mesa, manj sadja, pri tistih, ki imajo najnižje plače, pa je še slabše. Hrana se je bolj podražila, kot kažejo uradni podatki, zdaj je štruca 1,2 kg kruha že 130 din, še pred tremi leti pa je bil kilogram le nekaj nad 20 din. Na morje hodimo vedno k sestri, ki živi v Piranu, tako da to ni dodaten strošek, drugače bi si pa že težko privoščili dopust s tako veliko družino. Če

imaš že vse urejeno, še nekako gre, težko pa je za mlade družine, ki si morajo šele kupiti stanovanje ali ga opremiti. Vidim pri hčerki, jaz pa ji tudi ne morem pomagati. Plače imam 52.000, mož pa samo 40.000; dela v trgovini, pa jim gre slabo, ker ljudje vedno manj kupujejo.«

15. let Planinskega društva Saturnus

Začelo se je sicer več kot pred 15 leti, ko je delovala planinska sekcija v okviru športnega društva Saturnus. Potem pa se je skupina Saturnužanov, ki so bili v glavnem že člani drugih planinskih društev, odločila, da gredo na svoje. Družčina, ki je že večkrat hodila skupaj v hribe, je bila dovolj velika za začetek in v PD Saturnus se je kmalu nabralo kar precej članov. Število se ves čas vrti med 200 in 300, vseh sku-

paj pa se je doslej zamenjalo že tisoč - delavcev Saturnusa, njihovih družinskih članov in prijateljev.

Vsako leto organizira Planinsko društvo Saturnus od 20 do 25 izletov v domače gore, pa tudi čez mejo, na višje italijanske in avstrijske vrhove. Skoraj vedno je v program vključen tudi en od vrhov v drugih republikah, od leta 1980 dalje so ti izleti vedno organizirani v sodelovanju s pobratenim planinskim društvom Giorgi Naumov iz Bitole. Tudi to je društvo delovnega kolektiva, Giorgi Naumov je nekdanje ime tovarne Rade Končar. Skupaj so šli doslej na Pelister in Solunsko glavo v Makedoniji, na Durmitor in letos na Prokletije na Kosovem.

V program PD Saturnus organizatorji nikoli ne pozabijo vključiti Triglava; za vzpon na našo najvišjo goro je vedno največ zanimanja. Krona teh izletov je bila vsekakor akcija »101 Saturnužanka na Triglav«, ki so jo uspešno izpeljali leta 1972. Le nekaj manjšo množico

Ščurkovi pohodi so se končali na Mali planini, v koči za katero skrbijo člani PD Saturnus sami.

žensk so spravili v naslednjih dveh letih tudi na Ojstrico in Grintovec. Drugače se na skupnih izletih zbere v povprečju po 15 planincev.

Posebnost Planinskega društva Saturnus pa je bil še do lani Ščurkov pohod. Imena ne nosi po kaki slavni osebnosti, pač pa po pokojnem planincu Emilu Ščurku, Satur-

nužanu, ki je navadno hodil peš ali s kolesom iz Ljubljane na Malo Planino, pa je večkrat oponašal drugim, češ da se udobno pripeljejo z avtom do planin. Planinci Saturnusa so to vzeli kot izziv, 11 let so organizirali peš pohode po njegovi poti, podeljevali so celo značke in ob 10. pohodu spominske plakete.

S prvega pohoda na Porezen leta 1977. Planinci Saturnusa se redno pridružujejo tudi spominskim pohodom na Stol, Snežnik in Blegoš.

Ekspedicija na Grossglockner.

Saturnužanke na Triglavu leta 1972 - vseh sto ni šlo na sliko.

Po udamiškem delu na planiški skakalnici leta 1978.

Ob 10-letnici so planinci PD Saturnus pri Sedmerih jezerih prvič razvili svoj prapor.

100 Saturnužanov na Kamniško sedlo

Na izletu je bilo vsega dovolj. Sončnega vremena, ne pretirano naporne hoje izpod Rinke čez Okrešelj na Kamniško sedlo, prijazne družabnosti, pa malo dodatne zadržanosti za dve skupinici, ki sta se popoldne odpravili s Kamniškega sedla še na Brano in Planjavo. Zvečer pa seveda obvezni planinski krst. Krščenci so bili v glavnem že stari planinski neverniki, vic pa je v tem, da se jih nekaj pusti pošteno umazati in zmočiti, da se drugi lahko zabavajo ob šalah, ugankah in neizbežni nevednosti vprašancev.

In potem neutrudna harmonika, ki je pozno v noč držala na nogah celo množico pevcev in plesalcev. Brana pa je bila v jutranjem soncu spet tako vabljiva, da se ji nekateri - same »saturnuške grče« - kljub kratki noči niso mogli upreti.

Mučiteljski obraz pod harmoniko je last samega predsednika planinskega društva, ki je s svojo odvečno energijo na poti navzgor sokriv, da v koči pozno v noč ni bilo miru.

Ni nas sicer bilo sto, veliko pa ni manjkalo. Lep uspeh za planinsko društvo, še posebej zato, ker je bilo med izletniki po opremi sodeč tudi nekaj takih, ki navadno ne hodijo v hribe. Kaj se ve, menijo nekateri zvesti člani PD Saturnus, mogoče pa se bo kateri od njih kasneje le odločil še za kakšen drug izlet, malo manj množičen in tišji, na kakršnem se pravzaprav šele začne prave lepote planinstva. Pa četudi ne - vredno je že to, da so pozdravi na dvorišču pred tovarno naslednjega dne in še kasneje bolj prijazni in domači.

V.C.

Športne igre Saturnusa

Športno-rekreativno društvo Saturnus bo organiziralo športne igre delovne organizacije v času od 1. do 14. septembra 1985. Tekmovalci se bodo pomerili v kegljanju, streljanju, balinanju, malem nogometu, košarki, tenisu, plavanju, šahu, bližanju ploščic, pikadu, skoku v daljavo z mesta in tekih na 100, 800 in 2400 m.

Podrobne informacije bodo objavljene v Biltenu.

V vseh panogah se tekmuje za posamično uvrstitev, za košarko in mali nogomet pa morajo biti ekipe po tozilih in DSSS.

Vabimo vas, da se vključite v aktivnosti, še posebej pa želimo, da se tudi ženske vključite v večjem številu.

ŠRD Saturnus

Na Đerovico

Vsako leto se člani PD Saturnus odpravijo na neko večjo goro v južnejših predelih naše domovine. Letos so si za cilj izbrali Đeravico (2656), peti najvišji vrh v Jugoslaviji. Zanimivo je po marsičem. Gora je vrh v masivu Prokletij, je vulkanskega izvora, stoji skoraj na meji med Albanijo in Jugoslavijo. Z vrha smo lahko opazovali (sosednje) vrhove v Albaniji in v Črni gori, v dolini pa plodna polja Metohije. Tudi na sami poti je bilo kaj videti: bogato rastlinstvo (celo nad dva tisoč metri), vulkanske kamenine, obljudeno planino. To zadnje je sploh posebnost Prokletij. V planini živi veliko ljudi: to so predvsem žene z otroci, ki jih je več kot ovac. Zdravi, rdeči, ožgani so nas spremljali ob poti v celih gručah. Čebljali so v albanščini in se smejali. Takoj so se naučili tudi tri naše besede: Daj bonbon! in Slika!

Vrh smo morali osvojiti v enem dnevu, ker je planinski dom Pločica pod Đerovico zaprt, tako da je bila pot za marsikoga dovolj naporna, tudi za člane planinske društva iz Peči in Bitole.

Poleg same Đerovice smo imeli priliko videti dokaj velik kos Jugoslavije (potovali smo z vlakom); Skopje, Kosovo Polje, mesti Peč in Dečani odkoder smo se odpravili na vrh. Posebno zanimive pa so bile okoliške soteske ene najožjih in najbolj divjih v Jugoslaviji, v katerih tečejo Bistrice. Vse reke se namreč imenujejo Bistrice. Verjetno imajo kaj

skupnega tudi z našimi Bisticami, smo razmišljali. Zanimivo je bilo mesto Peč s svojim starim delom in pa Pečka patriarhija, ki se že stoletja upira vsem osvajačcem in razdiralcem. Zanimivo Kosovo Polje s spomenikom, kjer sta se borili srbska in turška vojska, mestom, kjer sta padla car in sultan. Zanimivo tudi zato, ker bi bilo lahko obdelano kot je in tako naprej.

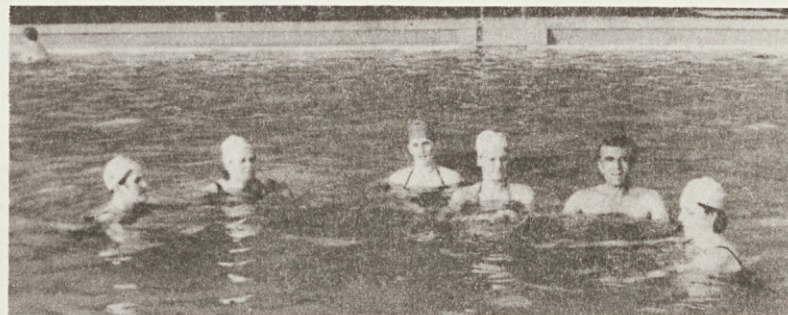
Vse ostalo, o čemer ne bom pisal, vsi, ki hodijo v planine, poznajo; hoja, hoja, hoja, tovarištvo, pesem in dobra volja pri kateri so pomagali tudi Bitolčani, ki so med drugim poskrbeli tudi za prevoz iz Skopja do Peči. Obljubili so nam, da nam v kratkem vrnejo obisk.

Ivo Frbežar

GLAS SATURNUSA izdaja delavski svet DO v nakladi 2400 izvodov. Ureja ga uredniški odbor Jožko Čuk (predsednik), Bojan Falež, Vojo Faktor, Ivo Frbežar, Franc Levec, Slavko Mahne, Miro Miklič, Marija Petranovič, Ljuba Radič in Janez Žabjek. Glavni in odgovorni urednik Vita Cajnko. Naslov uredništva Saturnus, informativna služba, 61110 Ljubljana, Ob železnici 16. telefon 444 466 int. 225. Tiskano v Saturnusu - oddelek tiska na papir. Po mnenju sekretariata za informacije IS skupščine SR Slovenije, št. 412-1/72 z dne 8. 9. 1975, je glasilo oproščeno temeljnega davka na promet.

Plavalni tečaj

Vsako leto moščanska Zveza telesnokulturnih organizacij organizira plavalne tečaje za otroke in odrasle. Namen tečaja je, da se neplavalci nauče ene izmed tehnik plavanja in so ob koncu tečaja sposobni preplavati 25 m brez počitka. Tečaj traja 20 šolskih ur. V tem času tečajniki predelajo vaje, ki so potrebne za prilagajanje na vodo, odpor vode, potapljanje glave, gledanje pod vodo, izdihavanje pod vodo, prilagajanje na plovnost, drsenje v vodi. Ko tečajniki obvladajo te vaje, nadaljujemo z vajami za delo z rokami, z nogami, z nogami in koordinacijo dela rok, nog in dihanja.

Saturnužani, ki so bili letos na tečaju.

V kolikor tečajniki ne izostanejo z vadbene ur, se v 80 % nauče plavati - preplavajo 25 m in več brez počitka, za kar prejmejo potrdilo in značko v dokazilo, preostali pa se naučijo tehnike plavanja in preplavajo 10 do 14 m, kar jim koordinacija gibov in dihanja še dela težave. Vsekakor ti tečajniki pridobijo toliko osnovnega znanja, da se lahko z nadaljnjo samostojno vadbo naučijo plavati.

Žal moramo povedati, da se Saturnužani premalo vključujejo v te tečaje, čeprav ocenjujemo, da je v delovni organizaciji vsaj še okoli 200 neplavalcev. Tečajji so odprtega tipa, tako da se jih lahko vključujejo tudi zakonci ali starejši otroci.

Vsak dan prihaja do situacij, ko ljudje potrebujejo znanje plavanja pa naj bo to v primerih, ko se avto ali avtobus prevrne v stoječo ali

tekočo vodo, pri vožnji s čolnom povezani z nesrečo, če se prevrne blazina na kateri je neplavalec in še več je podobnih primerov. Neznanje plavanja je prav gotovo neprijetno, če preživljamo dopust ali vikend ob vodi in nas žge sonce, pa se lahko ohladimo le tako, da se z vodo pošpricamo.

Plavanje ni le rekreacija

Za plavanje lahko danes trdimo, da ni le oblika rekreacije, temveč postaja vse bolj potreba zaradi okvar organizma, ki nastajajo zaradi neugodnih delovnih in vsakodnevnih opravil. V naši delovni organizaciji je veliko delavcev, predvsem pa delavk, ki tožijo, da imajo bolečine v hrbtenici, rokah, ramenih in vratu, ki so posledica zlasti osemurnega de-

la za stroji, ki določajo tempo dela in ponavljajoče gibe. Večini teh delavcev zdravniki priporočajo plavanje, kajti pri plavanju se zaradi vzgona telesa teža navidezno zmanjša, hrbtenica je razbremenjena, telo je bolj prekrvavljeno zaradi vodoravne lege, krepijo se mišice, ki pri vsakodnevnem delu niso obremenjene, sprošča pa se delo mišic, ki jih vsakodnevno utrujamo. E.Č.

ZAHVALA

Ob nedavni boleči izgubi najinega sina Andreja se iskreno zahvaljujeva kolektivu Saturnusa za sočustvovanje, izražena sožalja, za darovano cvetje ter številno spremstvo na njegovi prerani zadnji poti. Hvala tudi za štipendijo, ki jo je prejemal v času šolanja.

Alojzija in Franc Bricelj

Janez Bolta, merilnica, tozd Orodjarna in vzdrževanje: »Pri štiričlanski družini, kot jo imam jaz, se podražitve zelo poznajo. Včasih na kruh in sploh na stroške za hrano nismo posebej pazili, danes pa je treba že kar paziti, kako razporejaš denar. Stanarine so se tudi povečale, ko razporediš denar za osnovne stroške, stanovanje, vodo, ogrevanje, elektriko, vidiš, da ti ostane res le za golo življenje. Jaz imam 55.000 din plače, žena 46.000. Za ogrevanje in vodo plačamo okrog 8.000 din, za stanovanje okrog 4.300, za elektriko doslej približno 3.000 na dva meseca, za vrtec 4.500, kosilo za hčerko v šoli stane 3.200 din, potem pride šola v naravi, knjige. Čevlji za 3. letnega otroka pa na primer stanejo blizu 4.000 din. Žalostno, da je treba že pri osnovnih stvarih paziti kaj kupuješ. Nekaj časa sva z ženo že vodila knjigo-

vodstvo stroškov, da bi sploh videla, kam gre denar. Stanovanje imam na srečo že opremljeno, tistim, ki ga zdaj opremljajo ali celo kupujejo, pa prav nič ne zavidam, to je že skoraj herojstvo. Stanovanje, kot je moje, je leta 1975 stalo 42 starih milijonov, zdaj je že okrog 700 milijonov.

